

INHOUD

Inleiding	Blz. 2
Verschillende soorten nieuws	Blz. 6
Journalistieke regels	Blz. 10
Nieuwsproductie samenstellen	Blz. 13
Interviewtechnieken	Blz. 16

INLEIDING

NieuwsMakers

NieuwsMakers is een lespakket voor de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs. Met behulp van het lespakket maken de leerlingen niet alleen verschillende nieuwsitems, maar worden ze zich ook bewust van de verantwoordelijkheid van de journalistiek om mensen te informeren. Daarnaast leren zij - door analyses van zelf gevonden nieuwsuitingen - kritisch te kijken naar nieuwsmedia en krijgen ze meer vat op de betrouwbaarheid van bronnen.

NB: deze handleiding betreft een selectie van en voor het Nationaal Onderwijsmuseum. De volledige lespakket (tien lessen van zestig minuten) vindt u op: www.klas-setv.nl/lespakket/nieuwsmakers.

KlasseTV & Nieuws in de klas

Het lespakket NieuwsMakers is een digitaal lesproduct, samengesteld door KlasseTV en Nieuws in de klas. KlasseTV is een overzichtelijk internetportaal met digitaal lesmateriaal voor alle groepen van het basisonderwijs. Op KlasseTV vindt u videoclips die afgestemd zijn op het lesprogramma van de vijf grote educatieve uitgeverijen. Nieuws in de klas helpt docenten in het primair en voortgezet onderwijs nieuwsmedia in hun lesprogramma te verwerken. Gebruikmakend van de Nieuwsservice werken zij met hun leerlingen aan taalvaardigheid, mediawijsheid en burgerschap.

Burgerschap

Naast deze vorm van dit specifiek burgerschap, wordt er door de leerlingen die werken met het NieuwsMakers lespakket ook gewerkt aan andere domeinen van burgerschapsonderwijs. De kern van het burgerschapsonderwijs is dat de leerlingen betrokken raken bij hun omgeving. In de gemedialiseerde maatschappij waarin we tegenwoordig leven zijn nieuwsmedia daarbij onmisbare bronnen. Zij berichten vanuit verschillende invalshoeken over nieuws dat zich dichtbij voltrekt, maar ook over landelijk nieuws. Het zelf maken van nieuws zorgt ervoor dat de leerlingen op een geheel eigen wijze betrokken raken bij hun omgeving. Onder het kopje Kerndoelen vindt u meer informatie over de specifieke domeinen binnen het burgerschapsonderwijs waar NieuwsMakers bij aansluit.

Mediawijsheid

Mediawijsheid is te definiëren als het geheel aan kennis en vaardigheden, dat nodig is om actief, bewust en kritisch te participeren in onze gemedialiseerde samenleving. Ook mediawijsheid is daarmee verankerd in het NieuwsMakers lespakket: door analyses van

verschillende nieuwsitems leren leerlingen bewust te kijken naar mediaboodschappen. Door zelf nieuws te maken, ervaren ze hoe het mediaproces werkt en zijn ze beter in staat journalistieke boodschappen te doorgronden. Onder het kopje Kerndoelen vindt u meer informatie over de specifieke mediawijsheidcompetenties die ingebed zijn in het NieuwsMakers lespakket.

AANSLUITING BIJ DE KERNDOELEN

Het lespakket NieuwsMakers sluit aan bij de kerndoelen van de leerlijnen:

- Nederlands
- Oriëntatie op jezelf en de wereld
- Kunstzinnige oriëntatie

en sluit, zoals eerder gelezen, aan op verschillende competenties van Mediawijsheid en de domeinen democratie, participatie en identiteit van het Burgerschapsonderwijs.

Nederlands

Mondelinge communicatie

1. De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.
2. De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren.
3. De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.

Schriftelijke communicatie

4. De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen.
5. De leerlingen leren naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies, zoals: informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen.
6. De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten en bij systematisch geordende bronnen, waaronder digitale bronnen.
7. De leerlingen leren informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten.
8. De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.
9. De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.

Oriëntatie op jezelf en de wereld

36. De leerlingen leren hoofdzaken van de Nederlandse en Europese staatsinrichting en de rol van de burger.

37. De leerlingen leren zich te gedragen vanuit respect voor algemeen aanvaarde waarden en normen.

38. De leerlingen leren hoofdzaken over geestelijke stromingen die in de Nederlandse multiculturele samenleving een belangrijke rol spelen, en ze leren respectvol om te gaan met seksualiteit en met diversiteit binnen de samenleving, waaronder seksuele diversiteit.

Kunstzinnige oriëntatie

55. De leerlingen leren op eigen werk en dat van anderen te reflecteren.

56. De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed.

Burgerschap

Domein democratie

- Kennis over de democratische rechtsstaat en politieke besluitvorming.
- Kennis over democratisch handelen.
- Kennis over maatschappelijke basiswaarden.
- Bewustzijn dat bij samenleven in een democratie niet alleen wettelijk vastgelegde vrijheden en rechten horen maar ook het leven met plichten en dilemma's.
- Bewustzijn dat een democratie zich doorlopend in een proces van verandering bevindt.

Domein participatie

- Kennis over de basiswaarden en mogelijkheden voor inspraak.
- Ontwikkeling van houding en vaardigheden die nodig zijn om op school en in de samenleving actief mee te kunnen doen.

Domein identiteit

- Verkennen van de eigen identiteit: voor welke (levensbeschouwelijke) waarden sta ik en hoe maak ik die waar?
- Bereid zijn om je te verdiepen in andere culturen, opvattingen en gewoonten zonder de eigen identiteit uit het oog te verliezen.

Mediawijsheid (mediawijzer.net)

- B1. Inzicht hebben in de medialisering van de samenleving.
- B2. Begrijpen hoe media gemaakt worden.
- B3. Zien hoe media de wereld kleuren.
- C1. Informatie vinden en verwerken.
- C2. Content creëren.
- S2. Doelen realiseren met media.

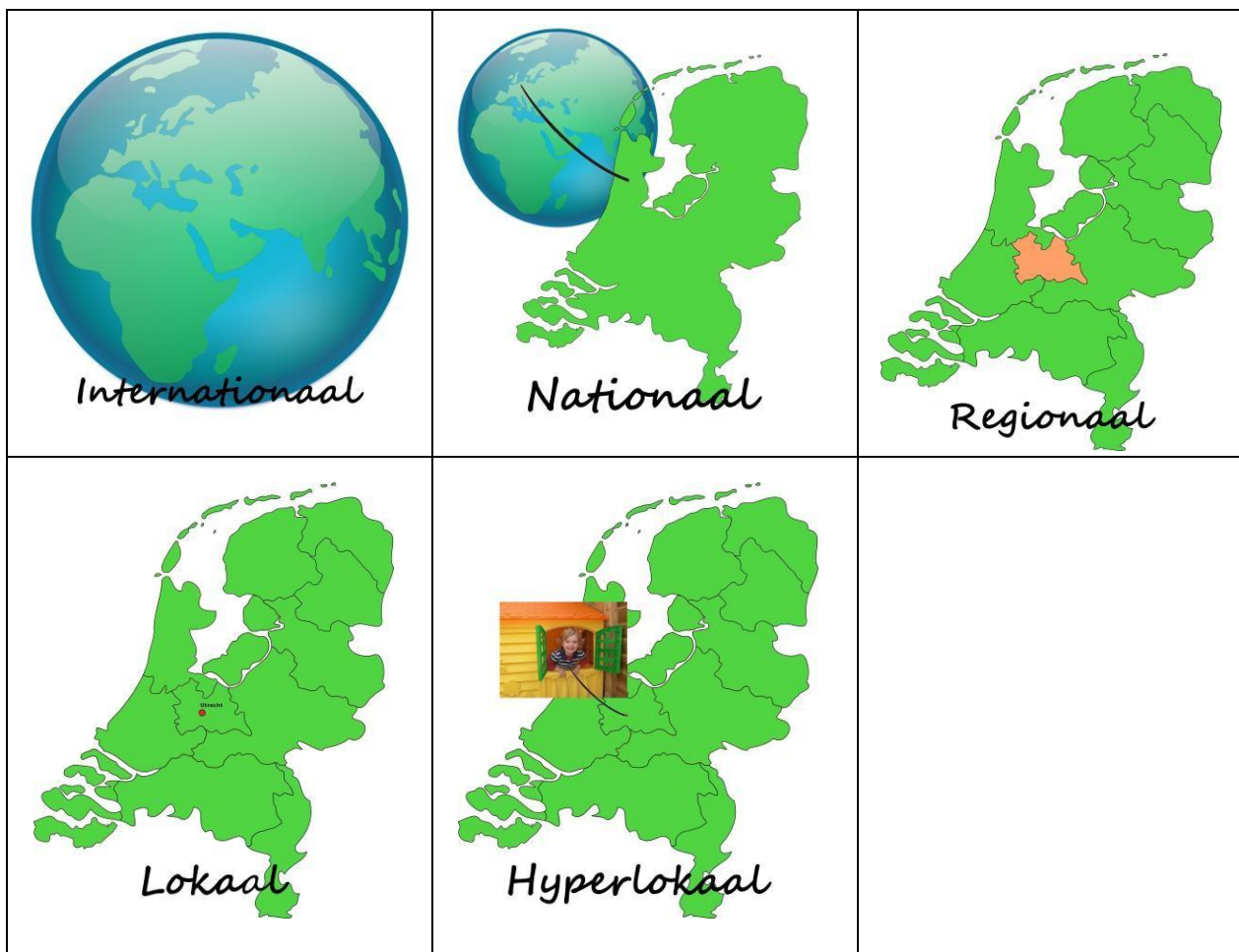
Werkblad

Verschillende soorten nieuws

Nieuws

De radio, een nieuwswebsite, een krant of een nieuwsprogramma op de televisie informeert burgers over het nieuws. Maar wat is nieuws nu precies?

Nieuws is iets dat bijzonder, interessant en kortgeleden gebeurd is. Maar wat in het ene dorp bijzonder is om te weten, is voor mensen in een andere stad misschien helemaal niet bijzonder. Je hebt dus verschillende soorten nieuws. Is iets interessant om te weten voor de hele wereld, dan is het internationaal nieuws. Is iets interessant voor het hele land, dan is het nationaal nieuws. Is er iets gebeurd dat voor een hele provincie of regio interessant is, dan is het regionaal nieuws. Wanneer iets interessant is voor de inwoners voor een stad, dan is het lokaal nieuws. Is iets interessant voor een kleine doelgroep, zoals een bepaalde wijk of school, dan is het hyperlokaal nieuws.

1. Kruis aan of iets internationaal nieuws (In), nationaal nieuws (Nn), regionaal nieuws(Rn), lokaal nieuws (Ln) of hyperlokaal nieuws (Hln) is. Leg ook uit waarom je dat vindt.

	In	Nn	Rn	Ln	Hln	Waarom?
De uitslag van de verkiezingen voor de Tweede Kamer zijn net bekend geworden.						
Er is een nieuwe leraar op jullie school.						
De president van Amerika treedt af						
Het winkelcentrum in jullie woonplaats moet worden gesloten.						
In de gehele provincie Utrecht worden op uitgaansplekken camera's opgehangen om geweld tijdens het uitgaan tegen te gaan.						

2a. Bekijk nu met je groepje de verschillende artikelen die jullie hebben uitgezocht, is dat internationaal, nationaal, regionaal, lokaal of hyperlokaal nieuws?

Internationaal

Wat is het bericht?	Waarom is het internationaal?	Waar heb je het gevonden?

Nationaal

Wat is het bericht?	Waarom is het nationaal?	Waar heb je het gevonden?

Regionaal

Wat is het bericht?	Waarom is het regionaal?	Waar heb je het gevonden?

Lokaal

Wat is het bericht?	Waarom is het lokaal?	Waar heb je het gevonden?

Hyperlokaal

Wat is het bericht?	Waarom is het hyperlokaal?	Waar heb je het gevonden?

2b. Welke plekken zijn nu nog leeg? Kun je zelf een voorbeeld van nieuws bedenken dat nog op de lege plekken past? Vul de lege plekken in.

Werkblad

Journalistieke regels

1. Functie van nieuws in de maatschappij

Nieuws heeft verschillende functies in de maatschappij. Hieronder staan de functies en daarnaast staan voorbeelden van nieuws. Trek een streep van de functie naar het juiste voorbeeld.

Functie	Voorbeeld
Commentaarfunctie	Een regionale nieuwswebsite heeft een plekje gegeven aan de ingezonden brief van de burgemeester aan de bewoners.
Onderzoeksfunctie	In de krant heeft de journalist een betoog geschreven waarin hij de burger probeert te overtuigen dat muziekvideo's waar veel bloot in voorkomt, niet meer uitgezonden mogen worden op tv.
Informerende functie	De minister van Onderwijs had vorig jaar beloofd dat er meer gecontroleerd zou worden op spijbelen. Een journalist controleert in een interview met de minister of dit ook echt gebeurd is.
Spreekbuisfunctie	Op het journaal vertelt de nieuwslezer wat er vandaag in de wereld is gebeurd.
Controlefunctie	In een misdaadprogramma wordt na een jaar van onderzoek een aflevering uitgezonden waarin een juwelendief wordt ontmaskerd.

2. Nieuwswaarde

Een redactie bepaalt of een gebeurtenis nieuwswaarde heeft aan de hand van een aantal criteria. Wat is wel en wat is niet belangrijk bij het bepalen van nieuwswaarde?

	Wel belangrijk	Niet belangrijk
Bijzonder		
De redactie krijgt er geld voor		
Actueel		
Voor veel mensen van belang		
Beelden		
Een politicus heeft gevraagd of ze het nieuws willen uitzenden		
Interessant voor de doelgroep		

3. Journalistieke werkwijze

De journalistieke werkwijze zorgt ervoor dat de informatie die je geeft waar en betrouwbaar is.

Koppel de regel aan de juiste uitleg

Gebruik meerdere bronnen	Als twee mensen verschillend denken over één onderwerp, laat je ze allebei aan het woord.
Controleren	Sommige bronnen vertellen in vertrouwen iets aan journalisten en willen anoniem blijven. Je mag ze dan niet bij naam noemen in je nieuwsitem.
Scheiden van feiten en meningen	Lees meerdere sites en/of spreek meerdere mensen om zo goed geïnformeerd mogelijk te zijn.
Zorg voor een zo volledig mogelijk verhaal	Feiten die je in je nieuwsitem opneemt, moeten kloppen. Check ze dus altijd.
Hoor en wederhoor	Vertel wat er is gebeurd, wanneer, waarom, wie wat zegt en hoe het is gebeurd.

Bronbescherming	Vertel in je nieuwsitem duidelijk wat feiten en wat meningen zijn. Meningen mogen niet als feiten worden gepresenteerd.
-----------------	---

4a. De vijf W's en de H

De vijf W's en de H zorgen ervoor dat je een zo volledig mogelijk bericht hebt.

Koppel het juiste woord aan de W's en de H.

Man schenkt school 50.000 euro

VELZEN - Een inwoner van het stadje Velzen won de Staatsloterij en schonk gisteren een aanzienlijk bedrag aan de school in zijn geboorteplaats.

De man, Erik van Weij, zat zelf op de basisschool waaraan hij nu 50.000 euro heeft weggegeven. In een interview met de lokale televisiezender gaf hij de reden voor deze schenking. Hij zei: "De school heeft heel weinig computers, niet eens een digibord. En dat heeft de school wel gewoon nodig."

Erik van Weij overhandigde een grote cheque aan de directeur, waarna hij een applaus kreeg van alle kinderen en ouders.

Door: NieuwsMakers

Wie?	Wat?	Waar?	Wanneer	Waarom?	Hoe?

4b. Zoek nu zelf een artikel uit één van de landelijke of regionale dagbladen en beantwoord hieronder de vijf W's en de H.

Wie?	Wat?	Waar?	Wanneer	Waarom?	Hoe?

Werkblad

De Nieuwsvideo

De nieuwsvideo is een verslag dat de journalist zelf heeft gefilmd. In een nieuwsvideo worden beelden van het evenement of bezoek afgewisseld met interviews.

Omdat je met je camera (of misschien film je wel met je telefoon) het oog bent voor de kijker, is het belangrijk om van tevoren te bedenken wat je in beeld wilt brengen. Dat noem je een 'shotlist'. Je schrijft op wat je wilt opnemen en in welke ruimte. Ook is het belangrijk om van tevoren te bedenken wat je zou willen vragen als je een interview doet.

Checklist Nieuwsvideo

- ✓ Een nieuwsvideo gaat over een actueel evenement of is afgeleid van het nieuws.
- ✓ Een nieuwsvideo duurt niet langer dan drie minuten.
- ✓ De vijf W's en de H zitten niet per se in de tekst, maar wel allemaal in je hoofd
- ✓ Je bent als videojournalist het oog voor de kijker, dus je maakt een lijstje van shots (een 'shotlist') waarbij je van tevoren opschrijft wie je gaat filmen en in welke ruimtes je gaat filmen.
- ✓ Omdat je filmt, gebeurt alles meteen voor de camera. Van tevoren maak je dan ook de vragen, zodat je goed voorbereid bent.
- ✓ Je maakt beelden van mensen die aan het praten zijn, maar je maakt ook genoeg beelden van de omgeving (sfeerbeelden), zodat je die beelden later in de montage kunt afwisselen.
- ✓ Vergeet het stukje tekst dat bij de video geplaatst wordt, niet te schrijven.
- ✓ Het nieuwsitem bestaat uit:
 - Een introductie (waarin iemand vertelt wat de kijker gaat zien: in beeld of als voice-over)
 - Een middenstuk (waarin shots te zien zijn van de ruimte of het evenement en waarin meerdere personen worden geïnterviewd. LET OP: Ook in een nieuwsvideo wordt hoor en wederhoor toegepast.
 - Een slot waarin iemand in beeld of als voice-over iets zegt over het
 - onderwerp waardoor je weet dat de video is afgelopen. Muziek of geluid dat je toevoegt aan de beelden.
 - Je weet nu waar de nieuwproductie in de Nieuwstool komt te staan en hoeveel ruimte je hebt.

JULLIE NIEUWSBERICHT!

drie leerlingen

Jullie zijn nu zelf een redactie, de videoredactie. Jullie bedenken nu zelf waarover jullie – binnen het gekozen thema – een nieuwsvideo gaan maken. Dit doen jullie met een camera van school of met je telefoon. Bedenk samen een aantal onderwerpen, praat er goed over en kies een onderwerp.

Vul dan het **Plan van Aanpak** in.

Wat is jullie onderwerp?

Is het internationaal, nationaal, regionaal, lokaal of hyperlokaal?

Welke nieuwsfunctie in de maatschappij vervult het?
(commentaar | informatief | onderzoek | spreekbuis | controle)

Heeft het genoeg nieuwswaarde? (minstens drie)
(actueel | bijzonder | interessant | voor veel mensen van belang | beelden)

Welke mensen wil je spreken?

Waar zou je deze mensen willen spreken? Maak een shotlist van vijf ruimtes/locaties

Afspraken

Op een redactie is het belangrijk duidelijke afspraken te maken. Schrijf hieronder de afspraken op die je maakt en welke leerling ervoor verantwoorde lijk is.

Denk aan: Wie bekijkt welke website? Wie schrijft achtergrondinformatie op? Wie interviewt een meneer of mevrouw als bron?

Wie	Taken	Deadline
<i>Vb. Melanie</i>	<i>Belt de brandweer om een afspraak te maken</i>	<i>Donderdag</i>

Werkblad

Interviewtechnieken

In een televisieprogramma, krant of op een nieuwssite zie je vaak een interview. Soms in geschreven vorm, soms in beeld. Een interviewer in beeld of een interviewer die schrijft, hebben allebei hetzelfde doel: ze willen iets van de geïnterviewde weten. In het landelijke nieuws kan dat een popster of belangrijk iemand uit de politiek zijn, in het regionale nieuws de trainer van een grote voetbalploeg en in het lokale nieuws de burgemeester en hyperlokaal kun je denken aan een interview met de directeur van jullie school.

1. Open en gesloten vragen

Er zijn eigenlijk twee soorten vragen: open en gesloten vragen. Gesloten vragen zijn vragen die je kunt beantwoorden met korte antwoorden zoals “ja” of “nee”. Een voorbeeld van een gesloten vraag is: “Vind je het NieuwsMakers lespakket leuk?” In de journalistiek kom je vaak open vragen tegen, zoals: “Waarom vind je het NieuwsMakers lespakket leuk?”

- a. Waarom zouden journalisten vaker open vragen gebruiken dan gesloten vragen?

- b. Maak van de volgende gesloten vragen open vragen:

Gesloten	Open
Gaat het goed met u?	
Bent u blij met uw baan?	
Heeft u gezien wat er gebeurd is?	

Doorvragen

Gesloten vragen zijn niet fout. Soms is een gesloten vraag juist fijn, omdat je even kunt nadenken voordat je 'doorvraagt'. Doorvragen betekent dat je verder ingaat op het antwoord van de geïnterviewde. Echte journalisten vragen door, wanneer ze het gevoel hebben dat de geïnterviewde niet voldoende antwoord heeft gegeven

BELANGRIJK

Bereid altijd een vragenlijst voor. Dat is handig, omdat je anders je belangrijkste vragen misschien vergeet. Durf tijdens het interview wel af te wijken. Een goede journalist houdt zich niet alleen aan de vragenlijst, maar luistert ook goed naar de geïnterviewde. Schrijf mee, of laat een klasgenoot dit doen in steekwoorden (woorden die je opschrijft, zodat je het verhaal niet kan vergeten, maar geen hele zinnen letterlijk) of neem het interview op met je mobiel.

Vergeet niet te controleren of je de naam van de geïnterviewde goed hebt gespeld!

2. Het interview

Om goed te oefenen, interview je nu eerst een klasgenoot.

- a. Bedenk een onderwerp en zeven vragen die je aan hem of haar kunt stellen.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

